

Subiectul. DEFINIREA CULTURII ȘI A CIVILIZAȚIEI

Unități de conținut:

Definiția culturii;

Funcțiile culturii;

Raportul dintre cultura și civilizație;

Dinamica culturii; tendințe în cultura contemporană

Cuvinte cheie: cultură, civilizație, valoare, funcțiile culturii, dinamica culturii

Definiția culturii. Termenul de "cultură" (lat. "cultura"), etimologic, desemna cultivarea pământului. Sensul de cultivare a spiritului a fost conferit de Cicero (106-44 î.Hr.), care făcea o distincție între "cultura animi" (cultura umană, cultura spiritului) și "cultura agri" (cultura pământului), ca rezultat al influenței concepției grecești despre educație. În decursul istoriei acestei discipline, s-au enunțat și propus diverse concepții despre sensul conceptului de cultură; nu de puține ori contradictorii. Unii o integrează și o asimilează civilizației, alții îi oferă o accepție restrictivă integrând-o doar în sfera spiritualului, a conștiinței.

Conceptul a fost introdus de **E.B. Tylor**, prin lucrarea "Cultura primitivă", apărută în 1871. Cultura, remarca Tylor, semnifică un "ansamblu complex al cunoștințelor, credințelor religioase, al artei, moralei, obiceiurilor și al tuturor celorlalte capacități și obișnuințe pe care le dobândește omul ca membru al societății". *Cultura se referă la acele lucruri nebiologice care sunt transmise de om în procesul comunicării interumane, prin mijloace negenetice.*

În continuare vom evoca diverse noțiuni ale termenului de cultură: **Kroeber** și **Kluchohn** (în "Cultura, O privire critică asupra conceptelor și definițiilor") subliniau interesul crescut al teoreticienilor pentru acest domeniu și formulau definiția care li se părea cea mai sugestivă: "Cultura constă din modele implicite și explicite ale comportării și pentru comportare, acumulate și transmise prin simboluri, incluzând și realizarea lor în unelte"; **Malinowski** (în "Teoria științifică a culturii și alte eseuri") definește cultura ca un tot constituit din "instrumente, bunuri de consum, drepturi organice ale diferitelor grupuri sociale, idei și arte, meșteșuguri, credințe și obiceiuri"; **P. Sorokin** (în "Societate, cultură, personalitate. Dinamica socială și culturală") privește cultura ca "totalitatea semnificațiilor, a valorilor și a normelor care sunt ale indivizilor în interacțiunea reciprocă, precum și totalitatea instituțiilor care obiectivează, socializează și transmit semnificația"; **Rickert** (în "Kant în filosofia modernă a culturii") - "Cultura este esența bunurilor pe care le prețuim datorită lor"; **L.A. White** (în "Conceptul de cultură") include în conținutul culturii: obiectele materiale, conceptele, credințele, emoțiile, atitudinile și faptele (acțiunile); **G. Hermet** (în "Istoria națiunilor și a naționalismului în Europa") - cultura semnifică "un ansamblu al codurilor de limbaj, al simbolurilor, al tipurilor de raporturi sociale, al instituțiilor și al tehnicilor, al modurilor de adaptare la influențele împrejurărilor temporale și

spațiale care le singularizează ca grupuri, fie că este vorba de o societate avansată, fie de o comunitate înapoiată"; **J. Habermas** (în "Tehnică și știința ca ideologie") - cultura desemnează "ansamblu modalităților prin care putem dispune tehnic de natură"; **A. Moles** - "Cultura este aspectul intelectual al mediului artificial pe care și-l creează omul în decursul vieții sociale, atât sub raportul unei societăți, cât și în privința culturii individuale ["Sociodinamica culturii", București, Ed. Științifică, 1974, p.380-381]; **L. Strauss** făcea distincția dintre natură și cultură; dacă natura semnifică ceea ce "este în noi prin ereditatea biologică", cultura se confundă cu "deprinderile și aptitudinile învățate de om în calitate de membru al unei societăți"; **M. Ponty** - în cadrul ființei umane există două straturi: natural și cultural; ele nu se pot confunda sau separa; natura este un dat, cultura este ceva devenit;

Funcțiile culturii. Dezvoltarea culturii se confundă cu dezvoltarea societății. Din această perspectivă, cultura are următoarele **funcții**: 1. **cognitivă**; 2. **axiologică**; 3. **comunicațională**; 4. **praxiologică** (creativă) acestea contribuie la progresul social și uman, la perfecționarea instituțiilor și relațiilor interumane, la personalizarea și integrarea omului în societate, la dezvoltarea și afirmarea libertății umane; în calitate de sistem de valori, **sistemul cultural asigură**: *stabilitatea sistemului social, integrarea indivizilor în comunități, grupuri și activități, orientarea diferitelor domenii ale culturii, întemeiază finalitatea socială, armonizează scopurile individuale cu cele generale, nevoile imediate cu cele de perspectivă, motivează acțiunea umană. Civilizația se poate defini ca fiind cultura integrată și asimilată în practica social-umană care a devenit o parte componentă a modului social de viață, în toate manifestările sale: muncă, gândire, trai, comportament.* Sau capacitatea de a ne adapta mediului natural și social prin valorile culturii. Din această perspectivă **civilizația subsumează**: a) producția, munca, meșteșugurile, serviciile, modul de organizare; b) tehnicile și tehnologiile, resursele de energie, uneltele și obiectele muncii; c) locuințele, construcțiile, orașele, satele, amenajarea acestora; d) consumul și alimentația, îmbrăcămintea și moda, interiorul locuințelor; e) comerțul și schimbul de mărfuri, organizarea piețelor, târgurilor, magazinelor; f) căile de comunicație, transporturile; g) organizarea timpului liber; sărbătorilor, vacanțelor, turismului; h) organizarea vieții de familie, educarea copiilor; k) sistemul de sănătate și de protecție socială; l) organizarea vieții politice și administrative, statul și instituțiile sale; m) difuzarea culturii cu toată rețeaua sa instituțională: muzee, biblioteci, teatre, instituții de învățământ etc. Structurile materiale și manageriale sunt predominante în funcționarea civilizațiilor [**Florea, I.**, "Filosofie", 1999, p. 197-198],

Raportul dintre cultura și civilizație între cultură și civilizație se pot stabili următoarele deosebiri:

cultura cuprinde totalitatea valorilor, iar civilizația subsumează totalitatea bunurilor ca obiectivare a valorilor;

cultura este o civilizație virtuală, iar civilizația constituie finalitatea dezvoltării unei culturi, este cultură în acțiune, devenită viață socială cotidiană; omul civilizat reprezintă individul care își transformă valorile culturale în norme de comportament social, care știe să observe și să respecte grupurile culturale din care nu face parte;

cultura se depozitează în civilizație, civilizația este cultură acumulată, ea reprezintă societatea care și-a integrat totalitatea valorilor culturale;

prin cultură omul valorizează natura, o raportează la nevoile sale; prin civilizație omul transformă realitatea naturală și socială;

civilizația nu este doar o rezultată a efortului cultural, ci și baza de pornire și realizare a oricărei culturi; cultura trăiește în civilizație;

civilizația este o operă colectivă; cultura este o operă personală, individuală; convertirea unei culturi în civilizație necesită un ansamblu de condiții natural-geografice, sociale, tehnice și științifice;

cultura este particulară, civilizația este generală; cultura tinde să fie specifică fiecărei colectivități, civilizația are un caracter universal, fiind rezultatul progresului științific.

Precizare. în raportul dintre civilizație și cultură, remarcăm: a) rolul determinant al civilizației (necesitatea existenței unui minim de civilizație ca bază de formare a culturii); b) rolul activ al culturii, funcția sa civilizatoare.

Dinamica culturii; tendințe în cultura contemporană

În epoca contemporană, cultura se caracterizează prin complexitate, diversitate, o dinamică accentuată și conturarea unor noi tendințe:

1. *valorile dominante sunt eficiența tehnică, verosimilitatea științifică, originalitatea estetică și participarea politică, cultura tinde spre o accentuată profesionalizare;*
2. *manifestarea unor interdependențe (simbioze, asimetrii și opoziții) între diversele domenii ale culturii - filosofie și știință (aparitia unui subsistem cultural nou - tehnostiința), filosofie și politică, religie și artă;*
3. *tendința de separare între dimensiunea creativă și cea participativă a culturii; cultura actuală fiind mai mult o cultură a acțiunii;*
4. *constituirea unei concepții ample și unitare despre natura, structura și rolul valorilor (reconsiderarea piramidei valorice - reînțoarcerea spre om ca întreg și spiritualitate, integrarea în câmpul axiologic a unor noi valori, dimensiunile spațio-temporale devin valori general-umane, caracteristice diferitelor arii și epoci culturale, epoca noastră este epoca ideilor noi);*

5. *caracterul prospectiv, dezvoltarea este justificată mai puțin prin apelul la necesitățile prezentului, cât mai ales prin invocarea celor ale viitorului;*

manifestarea fenomenului de alienare (retragerea oamenilor din planul vieții culturale, pătrunderea în atenția și consumul public a aspectelor vieții particulare, tendința unor grupuri umane de a trăi valorile altor arii culturale decât cea de apartenență) și criză a culturii

- **Sarcini de învățare/evaluare**

- *Definiți noțiunea de cultură;*

- *Determinați funcțiile culturii;*

- *Analizați Raportul dintre cultura și civilizație;*

Elaborarea unui eseu la tema: ***Dinamica culturii și tendințe în cultura contemporană***

Bibliografie

1. Georgescu G. Fiosofia culturii, Bucuresti, 2010
2. Белик А. Культурология. Антропологические теории культур. www.twirpx.com/file/3846
3. www.academia.edu/8717033/What_is_the_Difference_between_Culture_and_Civilization_Two_Hundred_Fifty_Years_of_Confusion